

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТА БЕЗПЕКИ СУСПІЛЬСТВА**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 19-20 травня 2016 року)



Суми
Сумський державний університет
2016

СЕКЦІЯ 10

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО, КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

ЗНАЧЕННЯ ПРАВИЛЬНОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗЛОЧИНІВ

Биряк Л.П.

*студентка II курсу юридичного факультету
Сумського державного університету*

Науковий керівник: Ключко А.М.

*к.ю.н., доцент, доцент кафедри АППФЕБ юридичного факультету
Сумського державного університету*

У кримінальному праві України питанню кваліфікації відводиться суттєве значення. Правильна юридична оцінка діяння є необхідною умовою досягнення законності при вчиненні правосуддя у зв'язку з проведенням кримінального провадження. Помилка у кваліфікації може мати наслідком необґрунтоване засудження особи чи необґрунтоване її виправдання, застосування до винного положень Кримінального кодексу України (далі КК України), які не містять всіх кримінально-правових ознак вчиненого винним діяння. У зв'язку з цим, тема кваліфікації кримінальних правопорушень продовжує залишатися актуальною.

Поняття "кваліфікація злочину" широко використовується в кримінальному праві, кримінології, кримінальному процесі, судовій статистиці, інших галузях права, а також в правозастосовній практиці.

Основи теорії кваліфікації злочинів були закладені ще у часи Стародавнього Риму, коли в теорії права почали розроблятися питання, пов'язані з правилами застосування закону, подоланням його недоліків, неточності, прогалин, суперечностей [1, с. 7]. У період становлення й розвитку науки кримінального права, який традиційно пов'язують з кінцем XVIII сторіччя, значний внесок у розробку питань кваліфікації внесли представники класичної школи кримінального права. Ч. Бекарія зазначав, що суддя повинен встановлювати силогізм, більшою посилкою якого є загальний закон, меншою – поведінка, сумісна чи несумісна з законом, а висновком – свобода чи покарання. Він обмежений правом лише розібрати дії громадян і вирішити, відповідають вони писаному закону або не відповідають.

Більше століття тому М. С. Таганцев сформулював вимоги до кваліфікації злочинів. Так, відповідно до них, застосування закону до конкретних життєвих ситуацій передбачає, з однієї сторони, з'ясування обсягу та істотних ознак цієї заборони, а з іншої – з'ясування наявності цих істотних ознак у даному діянні, що підлягає судовому розгляду. Тільки при встановленні тотожності між обома групами ознак можливе застосування до обвинуваченого тих наслідків, що повинні настати на невиконання законодавчих приписів.

Визначення поняття «кваліфікація» у вітчизняній кримінально-правовій науці вперше було сформульоване у 1947 році А. А. Герцензоном, який розглядав кваліфікацію злочинів як установлення відповідності конкретного діяння ознакам того чи іншого злочину, передбаченого кримінальним законом. М. Й. Коржанський зазначив, що таке визначення є малоприслужним для практики, оскільки не містить вказівки на кримінально-правову норму, яка повинна бути застосована у цьому конкретному випадку саме до цього діяння. Більш змістовне визначення поняття

кваліфікації було надане в одному з підручників радянського кримінального права, де кваліфікація злочинів трактувалася як встановлення повної відповідності ознак вчиненого діяння ознакам певного складу злочину, передбаченого кримінальним законом, та застосування цього закону до особи, визнаної винною у вчиненні злочину [2].

У теперішній час у кримінально-правовій літературі міститься велика кількість визначень поняття «кваліфікація злочинів». Найбільш вживаним є таке поняття: кваліфікація злочину - встановлення та юридичне закріплення точної відповідності між ознаками вчиненого діяння та ознаками складу злочину, передбаченого кримінально-правовою нормою [3, с. 105].

Важливе значення надається питанню щодо значення правильної кваліфікації злочинів. Кримінально-правову кваліфікацію необхідно вважати правильною в тих випадках, коли вона проведена на підставі повного, всебічного і об'єктивного дослідження фактичних обставин справи та застосування кримінального закону відповідно до загальновизнаних принципів кваліфікації [4, с. 44]. Значення правильної кваліфікації злочинів міститься в тому, що за її допомогою досягається істина в кожній кримінальній справі, реалізуються цілі та завдання кримінально-правової політики держави, забезпечується дотримання законності, виноситься обґрунтований судовий вирок та досягається справедливість кримінального покарання.

За умов правильної кваліфікації вчиненого діяння усувається потенційна небезпека незаконного обмеження конституційних свобод та інтересів людини та громадянина. Вважаємо, що умовами правильної кваліфікації є: точне і повне встановлення фактичних обставин справи, глибоко професійне вивчення фактичних обставин справи, визначення приблизного кола норм, під дію яких може підпадати вчинене суб'єктом діяння, порівняння ознак злочинів, названих у диспозиціях виділених для аналізу статей КК з ознаками вчиненого діяння, розмежування суміжних складів злочину, побудова висновку і закріплення в процесуальному документі остаточної кваліфікації.

Правильна кваліфікація є передумовою оцінки ступеня та характеру суспільної небезпечності вчиненого посягання; визначає ступінь тяжкості вчиненого злочину та питання про причетність до злочину; встановлює наявність підстав для звільнення особи від кримінальної відповідальності; є критерієм призначення справедливого покарання та критерієм при звільненні особи від кримінального покарання; є запорукою забезпечення прав і законних інтересів потерпілого; дає змогу встановити форму попереднього розслідування; визначає підсудність.

У кримінологічному аспекті правильна кваліфікація передбачає, що методика розслідування злочинів і тактика проведення окремих слідчих дій прямо залежать від того, як кваліфіковано суспільно небезпечне діяння [5, с. 37]. Так звана «формула кваліфікації» є обов'язковою формою закріплення кваліфікації злочинів у процесуальному документі. Формула кваліфікації вона має містити: обов'язкове посилання на статтю (частину, пункт статті) Особливої частини КК, що відповідає складу злочину, який встановлений фактичними обставинами; обов'язкове посилання на конкретні частини відповідних статей Загальної частини КК (наприклад, при множинності злочинів, співучасті чи наявності пом'якшуючих чи обтяжуючих обставин; обов'язкове посилання на статті (частини, пункти статей) Особливої частини КК, якщо в межах кваліфікації злочинів встановлена відповідність фактичних обставин кільком різним юридичним складам злочинів.

Таким чином, кримінально-правова кваліфікація є засобом реалізації кримінальної відповідальності, вона конкретизує кримінальну відповідальність, встановлює її межі. Кваліфікація діяння полягає також у тому, що цей процес не може бути загальним, оскільки кримінальна відповідальність є персоніфікованою. У зв'язку з цим, в процесі кваліфікації злочинів проявляються практично всі принципи кримінального права, а саме: законності, справедливості, особистої відповідальності, тощо. Необхідно зазначити, що процес офіційної (легальної) кваліфікації передбачає закріплення її результатів в процесуальних документах, тому така кваліфікація повинна проводитись високопрофесійними фахівцями. Помилки в кваліфікації діянь стають на заваді, в решті решт, призначенню справедливого покарання за вчинені злочини.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Навроцький В. О. Теоретичні проблеми кримінально-правової кваліфікації [Текст] / В.О. Навроцький. – К.: Атіка, 1999. – 418 с.
2. Ус О.В. Кваліфікація злочинів: сутність та поняття //Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна № 1106. Серія «ПРАВО». Випуск № 17, 2014 рік – с. 171-175.
3. Клочко А.М. Курс лекцій в схемах «Кримінальне право» (Загальна частина) / укладач: А.М. Клочко. – Суми : Сумський державний університет, 2013. - 111 с.
4. Навроцький В. О. Основи кримінально - правової кваліфікації: Навч. Посібник. - К.: Юрінком Інтер, 2006. - 704с.
5. Кузнецов В. В., Савченко А. В. Теорія кваліфікації злочинів: Підручник. - К.: Вид. Паливода А. В. , 2006. - 300с.

ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ МОЖЛИВОСТІ ЗАКРІПЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ В ЧИННОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

Канівець А. М.

студентка II курсу юридичного факультету

Сумського державного університету

Науковий керівник: Клочко А. М.

к.ю.н., доцент, доцент кафедри АГПФЕБ юридичного факультету

Сумського державного університету

23 травня 2013 року Верховною Радою України був прийнятий Закон України № 314-VII: «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України стосовно відповідальності юридичних осіб», який вступив у силу з 1 вересня 2014 року. Даним актом внесені певні зміни до багатьох кодексів та законів України, проте, основним нововведенням стали перші кроки щодо запровадження кримінальної відповідальності юридичних осіб. Зміни до Кримінального кодексу України (далі – КК України) передбачають введення до його структури Розділу XIV – 1 “Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб”, в якому визначено підстави та суб’єктів, до яких застосовуються заходи кримінально-правового впливу, підстави звільнення юридичної особи від застосування таких заходів, види та загальні правила застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру.

Можливість притягнення юридичних осіб в Україні до кримінальної відповідальності є актуальним та одночасно дискусійним питанням. Як демонструє практика, значна кількість кримінальних правопорушень вчинюються для або з використанням юридичних осіб.